

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی
گروه کتابداری و اطلاع رسانی

پایان نامه کارشناسی ارشد

عنوان:

بررسی و مقایسه کمی وضعیت تولید اطلاعات علمی توسط
اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در
سطوح ملی و بین المللی طی سالهای 1365-1385

پژوهشگر:

سمانه برتینا

استاد راهنما:

پروفسور فریده عصاره

استاد مشاور:

پروفسور زاهد بیگدلی

اردیبهشت 1388

با سپاس از پرودگار مهربانم

و به پاس راهنمایی‌ها و رهنمودهای علمی و زحمات بی دریغ استاد عزیز و بزرگوارم، سرکار خانم دکتر عصاره که در تمام طول تحصیل و انجام این تحقیق همواره مرا دستگیری نمودند و حضورشان الهامی قدمهای من در این راه بوده است.

از استاد مشاور این پایان نامه جناب آقای دکتر بیگدلی که تجربیات ارزشمندشان راهنمای من در پیشبرد این کار بوده است و همواره در طول تحصیل مرا از دریای علم خویش بهره مند ساختند، سپاسگزارم.

سپاس بزرگوار از اساتید فرزانه گروه کتابداری دکتر کویبی، دکتر فرج پهلوی و دکتر معرفت زاده که بلندای اندیشه آنان سازه افکن علم و وسعت افکارشان گسترندۀ دانش است.

و با تشکر از همه کسانی که مرا در پیشبرد این پایان نامه همیاری و راهنمایی نمودند.

از همسر عزیزم که مرا در این راه الهامی نمودند صمیمانه قدر دانی می نمایم. و با تشکر و قدر دانی از پدر و مادرم که دلسوزانه راه درست زیستن و توکل بر خدا را به من آموختند.

فهرست مندرجات

عنوان.....	صفحه.....
فهرست مندرجات.....	ب.....
فهرست جداول.....	ج.....
فهرست نمودارها.....	ح.....
چکیده فارسی.....	خ.....

فصل اول: مقدمه

1-1- مقدمه.....	2.....
2-1- بیان مسئله.....	5.....
3-1- اهمیت و ضرورت پژوهش.....	7.....
4-1- اهداف پژوهش.....	9.....
5-1- سؤالات پژوهش.....	10.....
6-1- تعاریف مفهومی و عملیاتی.....	10.....
7-1- محدودیتهای پژوهش.....	11.....
8-1- ساختار پژوهش.....	12.....

فصل دوم: بررسی متون

1-2- مقدمه.....	15.....
2-2- علم سنجی.....	15.....
3-2- تاریخچه دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز.....	18.....
1-3-2- بنیانگذار جندی شاپور.....	18.....
2-3-2- چگونگی گزینش نام جندی شاپور.....	18.....
3-3-2- شکوفائی جندی شاپور.....	19.....
4-3-2- بیمارستان جندی شاپور و رسالت آن.....	19.....
5-3-2- تأثیر و نفوذ جندی شاپور در جهان اسلام.....	20.....

فهرست مندرجات

عنوان.....	صفحه.....
7-2- پیشینه پژوهش در خارج از ایران.....	21
8-2- پیشینه پژوهش در ایران.....	30
9-2- نتیجه گیری.....	47

فصل سوم: روش شناسی

1-3- روش پژوهش.....	50
2-3- جامعه پژوهش.....	50
3-3- ابزار گردآوری داده ها.....	50
4-3- روش گردآوری داده ها.....	51
5-3- روش تجزیه و تحلیل داده ها.....	51

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل یافته های پژوهش

1-4- جامعه مورد مطالعه.....	53
2-4- میزان تحصیلات اعضای هیأت علمی.....	54
3-4- مرتبه علمی اعضای هیأت علمی.....	55
4-4- نوع استخدام اعضای هیأت علمی.....	56
5-4- روند تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی در طول سالهای 1365-1385.....	57
6-4- نرخ رشد تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی طی سالهای 1365-1385.....	61
7-4- بررسی و مقایسه میزان تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشکده ها.....	62
8-4- بررسی و مقایسه میزان تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی گروه ها.....	63
9-4- میزان تألیف و ترجمه کتاب توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز.....	65
10-4- تولید علمی نسبی گروه ها.....	67
11-4- تولید علمی نسبی دانشکده ها.....	76

فهرست مندرجات

عنوان.....	صفحه.....
12-4- میزان تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی به تفکیک جنسیت.....	80
13-4- نحوه جستجو و استخراج اطلاعات از پایگاه وب آو ساینس.....	81
1-13-4- میزان تولید اطلاعات علمی آی اس آی اعضای هیأت علمی دانشگاه در پایگاه وب آو ساینس.....	82
2-13-4- قالب انتشاراتی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه در پایگاه وب آو ساینس	84
3-13-4- گرایشهای موضوعی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه در پایگاه وب آو ساینس.....	86
4-13-4- میزان تولیدات اعضای هیأت علمی دانشگاه در پایگاه وب آو ساینس به تفکیک مجله	87
5-13-4- توزیع زبانی مدارک علمی ثبت شده اعضای هیأت علمی در پایگاه وب آو ساینس..	89

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

پیوست.....	101
پرسشنامه.....	103
منابع فارسی.....	109
منابع انگلیسی.....	114
چکیده انگلیسی.....	116

فهرست جداول

عنوان.....	صفحه.....
1-4- فراوانی و درصد فراوانی اعضای هیأت علمی دانشگاه به تفکیک دانشکده و جنسیت.....	53
2-4- میزان تحصیلات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی به تفکیک جنسیت.....	55
3-4- مرتبه علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه به تفکیک جنسیت.....	56
4-4- نوع استخدام اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی به تفکیک جنسیت.....	56
5-4- اطلاعات علمی تولید شده اعضای هیأت علمی در طول سالهای مورد مطالعه.....	58
6-4- نرخ رشد تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه طی سالهای مورد مطالعه.....	61
7-4- تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشکده ها به تفکیک نوع مدرک.....	62
8-4- مجموع اطلاعات علمی تولید شده توسط اعضای هیأت علمی دانشکده ها.....	63
9-4- مجموع اطلاعات علمی تولید شده توسط اعضای هیأت علمی گروه ها.....	64
10-4- میزان تألیف و ترجمه کتاب توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه طی سالهای مورد مطالعه.....	66
11-4- تولید نسبی اطلاعات علمی به تفکیک مرتبه علمی اعضای هیأت علمی گروه ها.....	68
12-4- تولید نسبی اطلاعات علمی به تفکیک مرتبه علمی اعضای هیأت علمی دانشکده ها.....	77
13-4- میزان تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی به تفکیک جنسیت.....	80
14-4- تنوع عناوین سازمانی ثبت شده از دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در پایگاه وب آو ساینس.....	82
15-4- میزان انتشارات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی اهواز در پایگاه وب آو ساینس طی سالهای 1995-2007.....	83
16-4- توزیع فراوانی قالب انتشاراتی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در پایگاه وب آو ساینس.....	85
17-4- گرایشهای موضوعی تولیدات علمی در پایگاه وب آو ساینس.....	87
18-4- تولیدات علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در پایگاه وب آو ساینس به تفکیک مجله.....	88

فهرست نمودارها

عنوان.....	صفحه
4-1- جامعه مورد مطالعه به تفکیک دانشکده و جنسیت.....	54
4-2- روند تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی در طول سالهای 1365-1385	59
4-3- فراوانی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به تفکیک نوع مدرک.....	60
4-4- میزان کتابهای تألیف و ترجمه شده توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز طی سالهای 1365-1385.....	67
4-5- تولید نسبی اطلاعات توسط استادان گروه ها در طول سالهای 1365-1385.....	72
4-6- تولید نسبی اطلاعات توسط دانشیاران گروه ها در طول سالهای 1365-1385.....	73
4-7- تولید نسبی اطلاعات توسط استادیاران گروه ها در طول سالهای 1365-1385.....	74
4-8- تولید نسبی اطلاعات توسط مربیان گروه ها در طول سالهای 1365-1385.....	75
4-9- تولید نسبی اطلاعات توسط استادان دانشکده ها در طول سالهای 1365-1385.....	77
4-10- تولید نسبی اطلاعات توسط دانشیاران دانشکده ها در طول سالهای 1365-1385.....	78
4-11- تولید نسبی اطلاعات توسط استادیاران دانشکده ها در طول سالهای 1365-1385.....	79
4-12- تولید نسبی اطلاعات توسط مربیان دانشکده ها در طول سالهای 1365-1385.....	79
4-13- میزان تولید اطلاعات علمی به تفکیک جامعه زنان و مردان.....	81
4-14- میزان انتشارات اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در پایگاه وب آو ساینس طی سالهای 1997-2007.....	84
4-15- انواع قالبهای انتشاراتی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز.....	86

چکیده پایان نامه

نام خانوادگی: برتینا	نام: سمانه
عنوان: بررسی و مقایسه کمی وضعیت تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سطوح ملی و بین المللی طی سالهای 1365-1385	
استاد راهنما: دکتر فریده عصاره	
درجه تحصیلی: کارشناسی ارشد	رشته: کتابداری
گرایش: اطلاع رسانی	
محل تحصیل: (دانشگاه): دانشگاه شهید چمران اهواز	
دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی	
تاریخ فارغ التحصیلی: 1388/02/23	
کلید واژه ها: علم سنجی، تولید علم، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز، اعضای هیأت علمی، وب آو ساینس	
<p>چکیده</p> <p>هدف اصلی این پژوهش عبارت است از تعیین وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سطوح ملی و بین المللی طی سالهای 1365-1385. در این پژوهش، میزان تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور به تفکیک نوع مدرک (کتاب، مقاله، پایان نامه و طرحهای تحقیقاتی) و روند رشد آنها مورد بررسی قرار گرفته است. روش پژوهش پیمایشی از نوع توصیفی و نیز با استفاده از شاخصهای علم سنجی می باشد. ابزار گردآوری داده ها پرسشنامه، کارنامه پژوهشی و پایگاه Web of Science می باشد. جامعه مورد پژوهش شامل 445 نفر عضو هیأت علمی شاغل در دانشگاه است. تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور در قالب 56 گروه و 8 دانشکده مورد بررسی قرار گرفته است. یافته های پژوهش نشان می دهد که از مجموع 6546 مدرک علمی تولید شده، 2865 عنوان به صورت پایان نامه (43/7 درصد)، 2807 عنوان مقاله (42/9 درصد)، 731 عنوان طرح تحقیقاتی (11/1 درصد) و 143 عنوان کتاب (2/2 درصد) می باشد. تعداد مدارک منتشر شده از دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز که در پایگاه Web of Science به ثبت رسیده 128 مورد است که از این میان بیشترین تعداد مدارک مربوط مقالات است. روند رشد و تولید اطلاعات علمی در طی سالهای مورد مطالعه از نوساناتی برخوردار بوده و با وجود اینکه در برخی سالها کاهش در رشد تولیدات علمی مشاهده می شود، اما در نهایت رشد تولیدات علمی سیر صعودی داشته به طوری که بیش از نیمی از مدارک طی سالهای 1381-1385 تولید شده است. دانشکده های پزشکی، داروسازی و بهداشت، هرکدام به ترتیب با تولید 4268، 854 و 45 مدرک بیشترین میزان تولید اطلاعات علمی را طی سالهای مورد پژوهش به خود اختصاص داده اند.</p>	

فصل اول

مقدمه

❖ مقدمه

❖ بیان مسئله

❖ اهمیت و ضرورت پژوهش

❖ اهداف پژوهش

❖ سؤالات پژوهش

❖ تعاریف مفهومی و عملیاتی

1-1- مقدمه

امروزه بارزترین شاخص توسعه یافتگی هر کشور را توان و ظرفیت تولید اطلاعات علمی و فنی آن کشور می دانند. افزایش کارایی علمی و فنی و استفاده بهینه از آن، مستلزم شناخت دقیق مؤلفه های مؤثر بر آن می باشد. این مؤلفه ها مجموعه ای از منابع مالی، نیروی انسانی و منابع علمی و اطلاعاتی را شامل می شوند که تحت یک مدیریت منسجم و سازمان یافته در محدوده علوم و فناوری به کار گرفته می شود (مرادی، 1375، نقل در انصافی، 1379).

بوتلر¹ و کاستا² دو پژوهشگر برزیلی در تحلیلی اشاره می کنند که اطلاعات به عنوان یک منبع انرژی اقتصادی از عناصر ضروری است که در اقتصادهای توسعه یافته مورد استفاده قرار می گیرد. ارزش اقتصادی اطلاعات از این ناشی می شود که اطلاعات تولید دانش می کند و دانش به نوبه خود پس از زاینده شدن تولید علمی و فناوری را ممکن می سازد و عاملی برای تولید کالا و ارائه خدمات است. شاهد این دیدگاهی تازه اقتصادی، در اقتصاد ایالات متحده آمریکا است که به افزایش نیروی کار در بخش های اطلاعاتی منجر شده است. پس از جنگ جهانی دوم مفهوم اطلاعات مورد بررسی های مفصل قرار گرفت. نظریه ریاضی ارتباطات نقطه عطفی در تکامل دانش اطلاع رسانی بوجود آورد. از این رو اطلاعات به سرعت به قلمرو همه دانش های بشری راه یافت. امروزه به جرأت می توان

1. Boutler
2. Kasta

گفت که مفهوم اطلاعات بر تمام کوششهای علمی و فنی زمان تأثیر گذاشته است. ورزشیک¹ در این باره می گوید که اگر تنها یک مفهوم باشد که در پیشرفت تمام دانش های بشری در چندین دهه اخیر مؤثر بوده باشد آن مفهوم اطلاعات است (مساوات، 1361).

در چند ساله اخیر ضرورت تولید علم و جنبش نرم افزاری اذهان تمام سیاستگذاران و برنامه ریزان امور علمی و پژوهشی کشور را به خود مشغول نموده و در مستندات علمی و برنامه های توسعه و سند چشم انداز و افق های آرمانی کشور، ارتقاء تولید علم و احراز جایگاه نخست علمی در خاورمیانه هدف گذاری شده است. در این میان نیروهای انسانی هر کشور چنانچه مولد و متخصص و پژوهشگر باشند مهمترین پایه های مادی و معنوی آن کشور به حساب می آیند. در واقع سرمایه اصلی و پیش نیاز توسعه پایدار هر کشور نیروی انسانی متخصص و کارآمد آن کشور است. دانشگاه ها به عنوان مهمترین مراکز فعالیت های پژوهشگران در هر کشور نقشی تعیین کننده دارند و پیشرفت علم موجب گردیده که نقش دانشگاه ها در افزایش و نوسازی علمی و شیوه های تحقیقاتی و هماهنگی آنها با نیازهای جامعه افزایش یابد. درحقیقت دانشگاه ها مکان مناسبی برای تربیت متخصصان کارآمد جهت حفظ و نگهداری اندیشه ها و انتقال آنها به نسل های بعدی هستند و این کار برنامه ریزی منسجم و دقیقی را می طلبد. اعضای هیأت علمی در دانشگاه ها رسالتی خاص و نقشی اساسی دارند. فعالیت پژوهشی و انتشار آن برای آنها از اهمیت ویژه ای برخوردار است و عملاً شهرت و اعتبار هر دانشگاه بستگی به کارایی آنان دارد (محسنی، 1372).

1. Vorsik

برای سنجش کمی تولیدات علمی در اختیار داشتن سازوکار مناسب علم سنجی ضرورت دارد. این سازوکار باید به گونه ای باشد که ضمن فراهم نمودن سریع اطلاعات از معیارهایی اندازه پذیر برای تفکیک حجم عظیم اطلاعات معتبر از نامعتبر برخوردار باشد.

یکی از راه های تعیین شاخص باروری علمی، مراجعه به منابعی است که مشخص می کند در طی یک سال در یک حوزه علمی چه تعداد منابع اطلاعاتی و علمی تولید شده است (حری، 1378). در چند دهه اخیر پایگاه اطلاعاتی ISI¹ که اخیراً با همکاری شرکت تامپسون² خدمات خود را گسترش بیشتری داده به عنوان یک ابزار اندازه گیری به دلیل برخورداری از ویژگیهای منحصر به فرد نمایه استنادی و همچنین به علت دارا بودن بسیاری از مؤلفه های دیگر، بیش از سایر پایگاه ها در بکارگیری روشهای علم سنجی مورد توجه متخصصان در سراسر جهان قرار گرفته است و چنانچه دانشمندان، نشریات، دانشگاه ها و کشورها بر طبق معیارهای تعیین شده، موفق به احراز رتبه های بالاتر علمی شوند، به سرعت در سطح ملی و بین المللی شناخته خواهند شد. به این ترتیب نظام نمایه سازی استنادی پایگاه های آی اس آی به عنوان یک پایگاه مهم و معتبر جهانی و مرکزی جهت انجام تحقیقات با برخورداری از علم سنجی، با انجام نمایه سازی سریع و دقیق تولیدات علمی، تأثیر مهمی در فرایند و چرخه بین المللی تولید علم گذاشته و به شناسایی و بهره مندی بیشتر جامعه علمی از تولیدات علمی کمک کرده است. به این ترتیب می توان با استفاده از روش علم سنجی تصویری عینی از وضعیت تحقیقات انجام شده در رشته های گوناگون را ترسیم نمود و با شناخت نقاط ضعف و قوت تحقیقات انجام شده خط مشی

1. Institute for Scientific Information (ISI)
2. Thompson

تحقیقات آتی را طوری برنامه ریزی نمود که به پر شدن خلاءها و نقاط ضعف بیانجامد. بسیاری از شاخصهای علم سنجی در ایران پایگاه نمایه استنادی انتشارات علمی که به فارسی تهیه شده است دربردارنده بسیاری از شاخصهای علم سنجی نمی باشد و لذا کاربرد این شاخصها در حال حاضر امکان پذیر نیست. اما در پایگاه استنادی آی اس آی که شامل امکاناتی جهت بررسی نویسندگان با هم استناد شده، مجلات با هم استناد شده، مؤسسات علمی و آموزشی، موضوعات علمی و کشورهای همکاری کننده در تولید علم است، در تولیدات علمی بکار گرفته می شوند و از این طریق تعیین روند رشد تولیدات علمی طی دوره های مورد مطالعه، ترسیم ساختار علم، مطالعه تاریخ علم، میزان هم نویسندگی در سطوح ملی و بین المللی، مقایسه دانشگاهها و مؤسسات آموزش عالی بر اساس عملکرد آنها صورت می پذیرد.

1-2- بیان مسئله

عصر حاضر، عصر اطلاعات و ارتباطات است. لازمه مدیریت سازمان های این عصر، مدیریت بر یکی از مهمترین دارایی های سازمان، یعنی دانش است. در کشور ما یکی از بسترهای مهم توسعه و ارتقاء علمی به ویژه در ابعاد بین المللی توجه به مقوله تولید علم و توسعه در کشور است. در عصر کنونی تولید علم و تحرک علمی با رونق و پیشرفت فناوری کاملاً مرتبط است و می توان اذعان داشت که تولید و بسط و ترویج علم تأثیر عمیقی در تمام حوزه های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی کشور دارد (سرداری، 1385).

ساختار نظام آموزشی نوین را سه مقوله تولید، انتقال و نشر دانش تشکیل می دهد. مطالعات نشان داده که تولید دانش (خلاقیت علمی) در بین این سه مقوله از جایگاه ممتازی برخوردار است. با شکل گیری نظام آموزش عالی در ایران عملاً فقط به مقوله دوم یعنی انتقال دانش (آموزش) توجه شد و دو مقوله دیگر یعنی تولید دانش (خلاقیت) و اشاعه دانش (فن آوری) کمتر توجه شده است. در حقیقت این تولید دانش است که امکان رشد و گسترش فن آوری را فراهم می کند و جامعه را به سوی آینده ای متعالی رهنمون می سازد، نگاهی به نظامهای آموزش عالی در غرب نشان می دهد که از حدود 150 سال پیش تحولی عظیم در آنها رخ داده و تولید علم و پرداختن به پژوهش در دانشگاه ها اهمیت شایانی پیدا کرده است (پیرخایفی، 1383).

شاتوک¹ (1992) معتقد است که دانشگاه آینده، محل پژوهش و نوآوری است، به همین مناسبت از آن به عنوان "دانشگاه پژوهشی" نام می برد، کینگل² (1995) نیز دانشگاه را نهاد خلاقیت و نوآوری می داند، به اعتقاد او دانشگاه خلاق مکانی آموزشی و پایه و کارش تولید و ارتقای کیفیت دانش است. با این رویکرد می توان پیش بینی کرد که در دهه های آینده، دانشگاه برترین جایگاه و سازمان را برای پژوهش، خلاقیت و نوآوری خواهد داشت (رحمانی، 1380).

لذا با تأکید تعاملی بر دو بعد آموزش و پژوهش فعالیتهای اعضای هیات علمی، ایجاد امکانات، ارتباط تنگاتنگ جامعه و دانشگاه از جمله عواملی هستند که می توانند فرایند

1. Shatock
2. Kingel

تولید علم و نظریه پردازی در جامعه را افزایش دهند. این فرایند در جوامع جهان سوم و کشور ما با مشکلاتی نظیر بودجه، ضعف مدیریت پژوهشی، تأکید بر کمیّت بدون توجه به کیفیت و مطالعات و تحقیقات سطحی و ظاهری مواجه است. بنابراین باید با سیاست گذاری دقیق، مناسب و بهینه سازی فرایند تحقیق در مراکز علمی- تحقیقاتی این امکان را بوجود آورد که با تخصیص مواد و امکانات در محدوده بودجه پیش بینی شده و تقویت فرهنگ پژوهش بیشترین بهره وری از منابع مالی و انسانی به عمل آید.

با توجه به اهمیت تولید علم برای کشور، در تحقیق حاضر سعی می شود وضعیت تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در طول دو دهه (1385-1365)¹ اعم از تألیف و ترجمه با استفاده از شاخص های علم سنجی و از نقطه نظر کمی بررسی تا مشخص شود که وضعیت اعضای هیأت علمی این دانشگاه از نظر میزان تولیدات علمی در زمینه های مختلف موضوعی در سطوح ملی و بین المللی چگونه است. تأکید بخش بین المللی این پژوهش بر نمایه استنادی علوم (SCI)² در پایگاه وب آو ساینس (دبلیو اس)³ خواهد بود.

1-3- اهمیت و ضرورت پژوهش

دانشگاه ها و موسسات آموزش عالی همواره به عنوان مهمترین مراکز فعالیتهای پژوهشی می باشد تنها از طریق پژوهش می تواند به توسعه مطلوب و متناسب با نیازهای

¹ قابل ذکر است که تا قبل از تصویب قانون تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز یکی از دانشکده های دانشگاه شهید چمران و وابسته به وزارت علوم، تحقیقات و فناوری بوده است. با تصویب قانون مذکور در اوایل سال 1365 دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به صورت مستقل کار خود را آغاز کرد. دلیل انتخاب سال 1365 به عنوان سال آغازین محدوده مورد بررسی، تاریخ استقلال این دانشگاه بوده است.

2. Science Citation Index
3. Web of Science (WOS)

جامعه دست یابد (فروغی، 1384). تجزیه و تحلیل کمی و کیفی فعالیتهای علمی واحدهای آموزشی و پژوهشی به تشخیص روند تحقیق، تولید و رشد دانش و اطلاعات در زمینه های گوناگون علمی کمک می کند و در امور مختلف کاربرد دارد. شاخصهای علم و فناوری مجموعه ای از داده های قابل اندازه گیری و سازمان یافته است که وضعیت و پویایی موقعیت علمی و فناوری یک مجموعه را نشان می دهد (کینگ، 1987).

نتایج ارزیابی فعالیتها و تولیدات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه ها ضمن اینکه معرف وضعیت و فعالیتهای علمی و پژوهشی جامعه مورد بررسی است، می تواند عنصری مفید و کارآمد برای مدیریت و برنامه ریزی در امر تحقیق و توسعه باشد. با تجزیه و تحلیل نتایج بدست آمده از تولیدات علمی اعضای هیأت علمی به خصوص آن دسته از تولیدات آنان که در سطح جهانی و در مؤسسات معتبر بین المللی نظیر آی اس آی نمایه و مورد داوریهای تخصصی توسط صاحب نظران واقع می گردند، می توان تصویری عینی از وضعیت تحقیقات در رشته های گوناگون را نشان داد و با شناخت نقاط ضعف و قوت، خط مشی تحقیقات آتی را طوری برنامه ریزی نمود که به پرشدن خلاءهای موجود بیانجامد. لذا با برنامه ریزی صحیح جهت استفاده بهینه از امکانات و منابع مادی و انسانی موجود با چشم انداز به اهداف آرمانی جامعه می توان تا حدی زمینه را برای پیشرفت در تولید دانش نوین فراهم نمود.

دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز دارای 445 عضو هیأت علمی می باشد نام این دانشگاه قدمتی چند هزار ساله در تاریخ و فرهنگ این مرز و بوم دارد و به واسطه

دانشکده پزشکی و بیمارستان معروف آن در جهان آنروز شهرت و آوازه ای را کسب کرده بود. اینک این دانشگاه با دارا بودن 52 رشته تحصیلی در مقاطع مختلف کاردانی، کارشناسی، کارشناسی ارشد، دکترای حرفه ای و دکترای تخصصی در تربیت پژوهشگران برای جامعه علمی کشور نقش دارد و از این طریق می تواند تا حدودی پاسخگوی نیازهای جامعه باشد. این دانشگاه با 445 نفر عضو هیأت علمی، در دو عرصه آموزش و پژوهش در تولید اطلاعات و به جریان انداختن چرخه اطلاعات علمی کشور نقش دارد. با توجه به اینکه نقش این اعضا در تولید اطلاعات علمی و روند آن تا به حال مورد بررسی قرار نگرفته است، انجام تحقیق حاضر ضروری به نظر می رسد. با آگاهی از میزان کمی تولیدات علمی اعضای هیأت علمی و چگونگی توزیع آن می توان به برنامه ریزی در سطح گروه ها، دانشکده ها و کل دانشگاه پرداخت و با شناخت اولویتها، تواناییها و نقاط ضعف، تسهیلات لازم را برای هدفدار کردن فعالیتهای علمی در دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز فراهم آورد.

1-4- اهداف پژوهش

هدف اصلی پژوهش عبارت است از تعیین وضعیت تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سطوح ملی و بین المللی طی سالهای 1385-1365. از جمله اهداف جانبی این بررسی می توان به موارد ذیل اشاره نمود:

1. بررسی روند تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در هر دو سطح ملی و بین المللی و در محدوده سالهای

مورد مطالعه؛

2. تعیین کمیت اطلاعات تولید شده به تفکیک نوع مواد (کتاب، مقاله، پایان نامه، طرحهای تحقیقاتی و ...) و نیز تألیف و ترجمه طی سالهای مورد مطالعه؛
3. شناسایی و مقایسه میزان مشارکت اعضای هیأت علمی دانشکده ها و گروه های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در فرایند پژوهش و تولید اطلاعات علمی در طول سالهای مورد مطالعه؛ و
4. تعیین میزان تولید اطلاعات علمی اعضای هیأت علمی در پایگاه اطلاعاتی نمایه استنادی علوم (اس سی آی) طی سالهای 1992-2007.

1-5- سؤالات پژوهش

1. روند رشد تولید اطلاعات علمی توسط اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در سطوح ملی و بین المللی در طی سالهای 1365-1385 چگونه بوده است؟
2. میزان تولیدات علمی به تفکیک نوع مواد (کتاب، مقاله، پایان نامه، طرحهای تحقیقاتی و مقالات نمایه شده در پایگاه های آی اس آی) و نیز تألیف و ترجمه در چه وضعیتی است؟
3. چه میزان از تولیدات علمی اعضای هیأت علمی مورد مطالعه در پژوهش حاضر به زبان غیر فارسی است و چه تعداد در پایگاه های آی اس آی وجود دارد؟
4. چه تفاوتی بین دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به لحاظ تعداد اعضای هیأت علمی و میزان تولیدات اطلاعات علمی وجود دارد؟

5. چه تفاوتی بین گروه های آموزشی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز به

لحاظ تعداد اعضای هیأت علمی و تولیدات اطلاعات علمی وجود دارد؟

1-6- تعاریف مفهومی و عملیاتی

مقالات نمایه شده در پایگاه های آی اس آی:

مقالاتی است که در رشته های مختلف موضوعی در مجلات بین المللی چاپ و منتشر و توسط پایگاه های مؤسسه اطلاعات علمی نمایه شده اند. در این پژوهش، منظور از مقالات نمایه شده، مقالاتی است که اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در یکی از مجلات آی اس آی در سالهای 1993-2007 چاپ و منتشر کرده اند.

تولید اطلاعات علمی:

منظور از تولید اطلاعات علمی، تولید (تالیف و ترجمه) اطلاعات در قالب کتاب، مقاله (نشریات یا همایشها) و پایان نامه و طرحهای تحقیقاتی است. در این پایان نامه منظور از تولید اطلاعات علمی، آثار منتشره اعضای هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی جندی شاپور اهواز در هر یک از قالبهای فوق الذکر می باشد که در محدوده سالهای 1385-1365 تولید شده اند.

1-7- محدودیت های پژوهش

با توجه به اینکه تحقیق حاضر با استفاده از داده های گردآوری شده از طریق پرسشنامه، منابع چاپی و غیر چاپی پدید آمده است، بنابراین تکمیل ناقص پرسشنامه ها و بخصوص